

Coördinatieopdracht Kleine Nete Werkateliers intentieverklaring

Verslag werkatelier Nijlen

Woensdag 4 juli 2016 / 13.00u
Stadhuis Nijlen

VERSLAG

Aanwezig:

- Gemeente Nijlen: Maarten Horemans, Griet Van Olmen
- Gemeente Ranst: Liesbeth Luyckx
- Gemeente Zandhoven: Gitte Hertogs, Sarah Moeyersoons
- Stad Lier: Gino Verbiest, Ann Hellemans
- Regionaal Landschap De Voorkempen: Thomas Impens
- Regionaal Landschap Rivierenland: Ankatrien Boulanger, Elly Vaes
- Boerenbond: Evi Van Camp
- Natuurpunt: Wout Opdekamp
- Agentschap voor Natuur en Bos: Koen Deheegher
- Departement Landbouw en Visserij: Michael Van Ombergen
- Provincie Antwerpen: Rik Röttger
- Diensten gouverneur: Bram Abrams
- Ruimte Vlaanderen: Daniëlle Bakkovens, Ellen Van De Water, Christophe Vandevoot, Ellen Verbiest
- Vlaamse Milieumaatschappij: Marc Florus
- DenS Communicatie: Conny Deneweth (gespreksleiding), Hilde Pauwels (verslag)

Verontschuldigd:

- Gemeente Nijlen: Tinne Moons
- Gemeente Ranst: Fernand Bossaerts

Agenda:

1. Inleiding: doel en aanpak werkatelier en vervolgproces
2. Presentatie syntheseskaarten bestaande structuur en inventarisatie lopende projecten
3. Oefening 1: plenaire bespreking ruimtelijke identiteit vallei Kleine Nete (potenties en kwaliteiten)
4. Oefening 2: gesprekstafels verbindende projecten – aansluitend plenaire synthese

1 - Inleiding: doel en aanpak werkatelier en vervolgproces

Bram Abrams (Diensten gouverneur) verwelkomt de aanwezigen en bedankt de gemeente Nijlen voor de gastvrijheid. Hij schetst de context en het doel van de werkateliers.

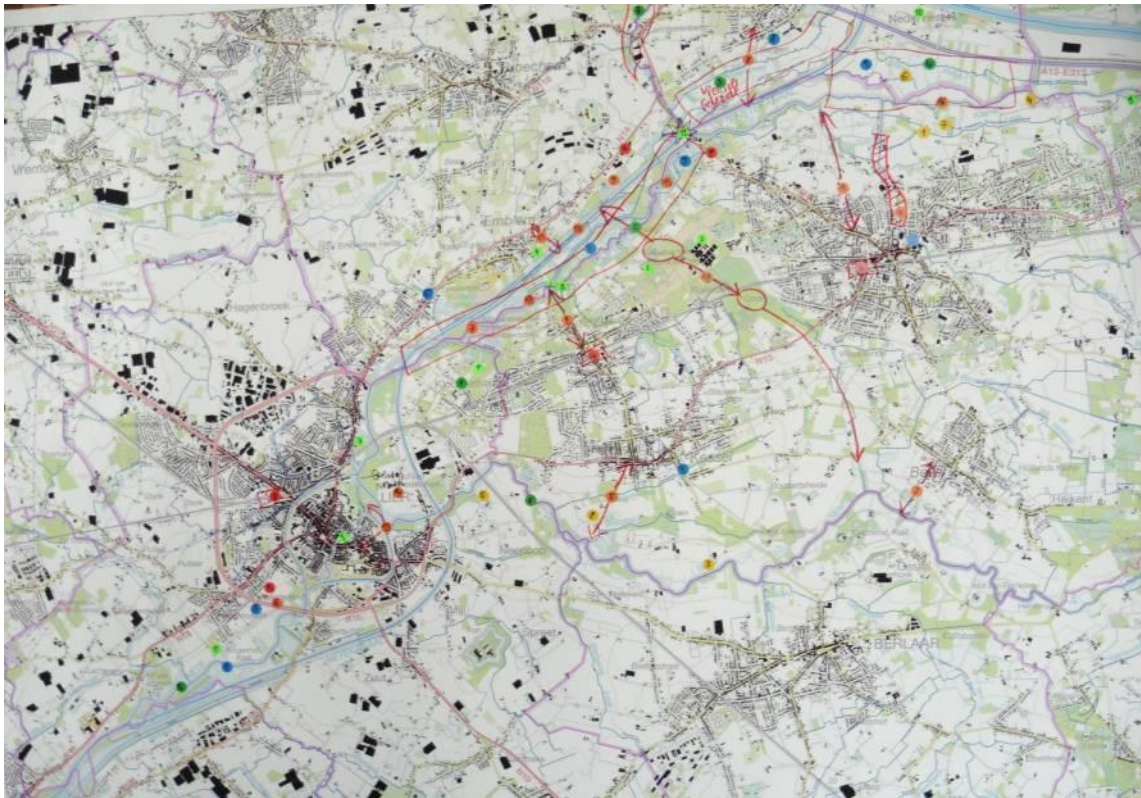
Conny Deneweth legt de methodiek en het vervolgtraject van de ateliers uit. Bedoeling is om voor elke sector de bestaande kwaliteiten en potenties in het beoogde gebied (Nijlen, Ranst, Zandhoven en Lier) te benoemen en vervolgens samen te zoeken naar verbindende projecten. Hiermee geven de leden invulling aan het actieplan dat in uitwerking van de intentieverklaring wordt gemaakt.

2 – Presentatie syntheseskaarten bestaande structuur en inventarisatie lopende projecten

Ellen Verbiest (extern medewerker Ruimte Vlaanderen) inventariseerde alle lopende projecten in de Vallei van de Kleine Nete. Dit resulteerde in een syntheseskaart.

Ellen legt de resultaten aan de deelnemers voor. Bedoeling is om zo mogelijke synergie in de vallei en hefbomen tot operationaliseren van de intentieverklaring in beeld te krijgen.

3 - Oefening 1: plenaire bespreking ruimtelijke identiteit vallei Kleine Nete

De eerste oefening heeft tot doel om kwaliteiten en potenties van het beoogde projectgebied te benoemen. De deelnemers maken zich hiervoor even los van de eigen achtergrond en benaderen de vraag telkens vanuit de behandelde sector: recreatie, bewoning, landbouw, natuur, erfgoed & landschap, water.

Christophe Vandevoort (Ruimte Vlaanderen) duidt de aangehaalde kwaliteiten en potenties met bolletjes aan op een topografische kaart.

Bespreking

Recreatie (oranje)

Masterplan Nijlen

De gemeente Nijlen werkt aan een 'masterplan toerisme en recreatie'. Dat vertrekt vanuit de kwaliteiten die er zijn, zoals de potenties van de open ruimte. Het houdt ook rekening met de gebruikers van de openbare ruimte. Het masterplan omvat het hele grondgebied. Beide Netes spelen daarbij een belangrijke rol, het zijn toegangspoorten voor de kernen en dragers van de structuur. Op die manier wil Nijlen zich op de kaart zetten en een toekomstgericht beleid uitstippelen met alle landschapsactoren. Momenteel zit het masterplan in de fase van inventarisatie.

Zo streeft men bijvoorbeeld naar een netwerk voor trage recreatie en het versterken van de kernen en locaties, zoals Kessel, Bevel, Beekpark enzovoort. Momenteel is het zo dat sommige passanten niet weten dat ze in Nijlen zijn en wat de gemeente als troeven heeft. Het masterplan wil ook de lokale economie versterken. Het trage netwerk biedt bijvoorbeeld mogelijkheden voor verbredende landbouw, zoals een B&B waardoor ook het toerisme een impuls krijgt. De hele lokale economie kan daar baat bij hebben. Het netwerk werkt in twee richtingen, het is immers ook de bedoeling om inwoners op een veilige manier naar de valleien te leiden.

Finaliseren van recreatie

Het streefdoel is het finaliseren van recreatiemogelijkheden met het oog op recreatief medegebruik. Denk aan trage verbindingen voor fietsers en voetgangers, het finaliseren van de toegang tot het landschapspark.

Link met natuurreservaten

Natuurpunt werkt aan het uitbouwen van een vrij groot natuurreservaat dat Nijlen, Ranst en Lier overkoepelt. Doelstelling is via een netwerk van trage wegen alle natuurgebieden in het gebied beter toegankelijk te maken. Het heeft de potentie om dit te laten aansluiten op het netwerk dat op het niveau van de gemeenten wordt uitgebouwd.

Vijvers

De visvijvers bieden enerzijds een potentieel, anderzijds zijn ze een bedreiging. Sommige visvijvers zijn niet vergund. Er is een onderscheid tussen visvijvers en particuliere vijvers. In de jaren '60 en '70 werden heel veel vijvers gegraven. Visvijvers zorgen voor problemen met de waterberging, er gingen ook natuurwaarden verloren. Ze liggen in overstromingsgebied waar geen voorzieningen zijn, alles wat vrijkomt aan afvalwater vloeit naar de Kleine Nete. Er is dus een herstructurering nodig om te bepalen wat mag en kan. Sommige vijvers worden door een club gebruikt, andere zijn van particulieren. Heel concreet is er momenteel een roeiclub die op zoek is naar een locatie, gecombineerd met een goede ontsluiting en waterberging.

Verbinding Het Goor – Kesselse Heide

Er is een interessante verbinding tussen de Kleine en Grote Nete ter hoogte van de Kesselse Heide en Het Goor. Het gebied ten zuiden daarvan is weinig bebouwd en heeft recreatieve potenties. De spoorlijn loopt er dwars door en zorgt voor omwegen voor traag verkeer.

Samenvloeiing Netes

De brug heeft onder meer de bedoeling om de stadskern van Lier te verbinden en biedt potenties voor linken naar de omgeving.

Nazareth

De zone is omgevormd van recreatie naar randstedelijk groengebied, dit kan aan de oostkant van Lier een groenpool worden met mogelijkheden voor zachte recreatie.

Kajakken en kanovaren

Biedt kajakken een potentie? Kan op bepaalde plaatsen meer druk worden opgevangen, gezien milieurichtlijnen zoals Habitat? Waar de rivieren gevoelig zijn voor getijden, is kajakken vaak heel moeilijk. Ook de belevingswaarde is niet overal goed. Bij teveel regen is de stroomsnelheid soms te sterk. Vanaf Grobendonk wordt het gemakkelijker.

Infrastructuur

Lier, Kessel, Nijlen en Bouwel hebben een station en dit biedt potenties voor wonen, recreatie en het beleven van landbouw. Bij de Kesselse Heide ligt een grote parking. Deze infrastructuur biedt goede toegangspoorten om het gebied te bezoeken en voor het uittekenen van wandelroutes of voor fietsverhuur. Groene haltes zijn goed mogelijk.

Bewoning (rood)

Woonuitbreidingsgebied

Het is zinvol te onderzoeken waar woonontwikkeling gepland is. Het woonuitbreidingsgebied in het landschapspark heeft een grote waarde op het vlak van het beleven van de open ruimte.

Oude constructies

In Nijlen, maar ook elders, zijn er problemen met enkele oude constructies die zonevreemd zijn en vaak dateren van voor 1976. Ze werden zonder vergunning gebouwd. Van oudsher waren het weekendverblijven, nu zijn ze permanent bewoond en zonevreemd. Als een bewoner een huis wil slopen, kan hij er een nieuwe woning van 1000 m³ bouwen in het kader van het RUP zonevreemde woningen, dit in een gebied dat er absoluut niet voor geschikt is. In de Netevallei staan er ook woningen in overstromingsgebied. Via

het project life+ is al één en ander aangepakt. Er is een vraag naar een overkoepelende visie voor de hele Netevallei.

Link wonen en water

Het is een uitdaging om de link tussen wonen en de rivier te versterken zodat de vallei een meerwaarde biedt.

Nete als toeristische trekpleister

In Lier krijgt de rivier aandacht in toeristische publicaties. Ook Nijlen wil de rivier én andere interessante sites meer uitspelen. Er zijn waardevolle landschappen, herinneringen aan de oorlog, hoevetoerisme, streekproducten enzovoort. Voor Zandhoven is de Nete iets minder belangrijk, er wordt vooral langs het kanaal gefietst.

Landbouw (geel)

Landbouw als drager

Landbouw bepaalt de open ruimte en is een structurerende drager. Landbouw is belangrijk voor het behoud van het landschap en voor de waterhuishouding. Aan de oevers is weiland geschikter dan akkerbouw. Voor de percelen die aan het water liggen, is een beheersovereenkomst wenselijk.

Verbredende landbouw

Er zijn mogelijkheden voor verbredende landbouw, maar dit is slechts voor een kleine groep landbouwers haalbaar. De meeste bedrijven zijn traditioneel. Er zijn wel enkele geslaagde voorbeelden, zoals het aanbieden van hoeve-ijs. Paardenhouderij Hoeve De Bartvelden kreeg de toelating om een kleine camping uit te bouwen, gerelateerd aan de boerderij. Dergelijke kleinschalige projecten zijn wellicht zinvoller dan het aanleggen van één grote camping.

Landschap

In Lier is landbouw belangrijk voor het landschap, cf. Neerloop.

Identiteit via streekproducten

In verschillende Europese regio's zie je dat er streekproducten zijn. Ze bepalen mee de identiteit. Het gaat gepaard met labels en marketing. Dan is er nood aan een organisatie die dit op gang trekt en de landbouwers motiveert.

Natuur (donkergroen)

Kloosterheide Lier

Op het gewestplan is dit momenteel verblijfsrecreatie, maar de site is nog niet ontwikkeld. Het gaat om beschermd landschap. Vraag is of het wel wenselijk is dit gebied te ontwikkelen.

Clusters

De hele vallei heeft heel wat potenties. Tussen Lier en het Albertkanaal ligt een gebied van 150 ha, weliswaar gefragmenteerd door onder meer weekendhuisjes. Wel zijn er verschillende mooie clusters mogelijk, zoals ter hoogte van de Kesselse Heide, het gebied tussen de samenvloeiing van het Netekanaal en de Nete, tot aan de Nijlensesteenweg. Er is samenwerking met landbouwers, bijvoorbeeld in Viersels Gebroekt. Dit kan een voorbeeldfunctie hebben voor andere landbouwers. Ook de omgeving van Nederriersel, het Hof Van Lachenen en de Tappelbeek zijn heel waardevol.

Natura 2000

Zowel de Kleine als de Grote Nete behoren tot Natura 2000, wat betekent dat er op het vlak van natuur Europese verplichtingen en potenties zijn. Er zijn financiële middelen beschikbaar om het landschap en de natuur te herwaarderen, cf. Life+. Planologisch zijn er wel onzekerheden. Sommige gebieden hebben al een bestemming gekregen, zoals bij randstedelijk groengebied. Soms zijn er onduidelijkheden, bijvoorbeeld als het gaat over landschappelijk erfgoed. Welke ontwikkelingen kunnen dan binnen dat kader?

Herbestemmen

Herbestemmen biedt de mogelijkheid tot oplossing voor de zonevreemde weekendhuisjes en vijvers. Een planmatige aanpak binnen bepaalde projecten kan een uitweg bieden. Bijvoorbeeld Sigma biedt hiertoe mogelijkheden.

Tappelbeek

De Tappelbeek heeft potenties voor natuur, landbouw en waterbeheersing.

Erfgoed & landschap (fluogroen)

Beheersplan

Er is nog niet overall een landschapsbeheersplan opgemaakt, zoals ten zuiden van de Kleine Nete en ten westen van de Kesselse Heide. Kloosterheide is beschermd landschap, maar er is geen beheersplan zoals bij de Kesselse Heide.

Bedrijventerrein

Nijlen streeft naar een duurzaam bedrijventerrein ter hoogte van de Kesselse Heide. Het doel is de parking van de Kesselse Heide om te vormen naar natuur en bezoekers gebruik te laten maken van de parking van het bedrijf Artilat, zo kan het een toegangspoort voor de zone vormen. Er zijn ook mogelijkheden voor horeca.

Identiteit

Als het gaat over beschermd landschap, hanteert men vaak de oude visie om ze in te delen, gebaseerd op landschappelijke kenmerken. Het verhaal is anders als je identiteit als uitgangspunt neemt, want dat vat alles samen. Nijlen maakt momenteel deze denkoefening. Zo bakende de gemeente tot nu toe acht themalandschappen af, zoals een militair landschap en een rivierenlandschap. Ze vormen samen een eenheid, met een gelaagdheid. Het is een interessante werkvorm omdat je zo nieuwe elementen ontdekt en verschillende zaken kunt combineren.

Eenvormig

Er zijn mogelijkheden om het landschap visueel meer te structureren, bijvoorbeeld door dezelfde omheiningen en hiervoor groepsaankopen te organiseren. Zo krijgen we meer eenvormigheid.

Storten

In de regio zijn er heel wat storten – en ophogingen - die aan de natuur teruggegeven kunnen worden. Zo kan je het landschap herstellen en rotzooi opruimen. OVAM heeft interessante voorbeeldprojecten.

Binnennete

Kan dit gebied aan een toeristisch netwerk worden gekoppeld zodat de bereikbaarheid groter wordt? Er gebeurde een onderzoek naar de potenties, maar de nieuwe coalitie ging hier niet mee verder.

Verhaal

Het verhaal van de Netes wordt te weinig verteld. Het is erfgoed dat niet altijd beantwoordt aan de huidige wetgeving. Het historisch verhaal bepaalt mee waarom we hier wonen. Als je oude foto's bekijkt, zie je bijvoorbeeld het oude badhuis in Emblem, zwemplaatsen, cafeetjes, sassen. Elke plek aan de Nete heeft een eigen verhaal en kan een belangrijke bijdrage leveren aan de beleving. Ook Lisp, Rhijenhof en de archeologische site Viersel zijn interessant.

Molderneteburg Nijlen

Op deze plaats komen vier types landschappen samen, het is dus een waardevol gebied. De brug is aan herstel toe en kan fungeren als toegangspoort voor Nijlen. We kunnen er een knooppunt van maken. De locatie is geschikt om verschillende recreatieve netwerken te verbinden, zoals Sigma, Viersels Gebroekt, Natura 2000. Nijlen heeft een visienota overgemaakt.

Gebiedsgerichte aanpak

Het zou interessant zijn te vertrekken van een overkoepelende gebiedsgerichte aanpak, eerder dan losse projecten te realiseren. De vallei is afgebakend als Natura 2000. Landschap, recreatie en natuur horen samen. Nu is er te weinig afstemming tussen de gemeenten. Zo gelden er verschillende taksen op twee-

de verblijven. In Nijlen is die vrij hoog zodat eigenaars hun huis te koop aanbieden en Natuurpunt de mogelijkheid heeft ze aan te kopen. In andere gemeenten lukt dat niet. Er is nood aan een globale strategie in samenwerking met alle actoren.

Water (blauw)

Overstromingsgebied

Overall is aandacht nodig voor waterberging, denk aan het overstromingsgebied van de Beneden Nete en Sigma. Het landschapspark biedt op lange termijn de mogelijkheid om er overstromingsgebied van te maken, op kortere termijn is het geschikt voor de waterbeheersing.

Beekpark

Hier ziet Nijlen potentie om er een educatief luik aan te koppelen waarbij het verhaal van het water wordt verteld. De Nijlense Beek loopt langs een waterzuiveringsstation, door het centrum en door het park.

Emblem

De Beggelbeek zou een mooiere doorstroming kunnen krijgen.

Lier

Hier kan gewerkt worden aan betere verbindingen tussen de Nete en de stadskern en een traject van park naar park. Dat kan met kleine ingrepen.

Kwaliteitsplan Kessel

In het kader van een kwaliteitsplan voor Kessel bekeek men ook de zuidrand. Vraag is hoe de kern gekoppeld kan worden aan de vallei van de Lindekenbeek.

Afvoer Viersel

De afvoer van de Viersel richting Lier zal bekeken worden bij de heraanleg van de Broechemsesteenweg.

Juridische ruimingsstrook

Deze stroken kunnen leiden tot de ontsluiting van beken en grachten, bijvoorbeeld in functie van het ontwikkelen van traag verkeer.

IBA's

Tegen eind 2017 worden prioritaire IBA's vastgelegd binnen de zoneringsplannen. Er komen kleine zuiveringsstations voor kwetsbaar gelegen woningen.

Waterkwaliteit

Vanuit de weekendverblijven wordt afvalwater geloosd, wat problemen geeft voor de waterkwaliteit.

4 - Oefening 2: gesprekstafels verbindende projecten – aansluitend plenaire synthese

De deelnemers splitsen zich op in kleine groepjes. Het is de bedoeling dat ze per groepje vanuit de opgesomde kwaliteiten en potenties enkele verbindende projectvoorstellen uitwerken.

Dit resulteert in volgende projectvoorstellen. Elk groepje stelt zijn project(en) plenair voor. Christophe Vandevort duidt ze in rode stift aan op de kaart.

Voorgestelde projecten

Weekendhuisjes

Er is nood aan een gemeenschappelijke aanpak en overleg tussen alle gemeenten. Zo zou men overal dezelfde taxatie op tweede verblijven kunnen invoeren. In de gemeenten bestaan er al visies, bedoeling is om het beleid op elkaar af te stemmen in de valleien van de Grote en Kleine Nete.

Samenwerken

De vier gemeenten kunnen een structuur ontwikkelen om het beleid op elkaar af te stemmen. Bijvoorbeeld een gebiedsdekkende visie tussen het Albertkanaal en Lier is zinvol. Er zijn verschillende waterlopen. Naast het ontwikkelen van een visie is er nood aan een ontwerpend onderzoek met concrete acties.

Knelpunten recreatie

Langs de Kleine Nete en het Netekanaal zijn er knelpunten voor fietsers en wandelaars. Op bepaalde plaatsen moeten we naar alternatieven zoeken en die ook zichtbaar maken. Ook landbouw kan sterker in beeld komen. Akkerrandbeheer biedt mogelijkheden voor recreatie en natuur. Infoborden kunnen positieve initiatieven laten zien.

Kloosterheide Lier

In deze zone is een harde bestemming mogelijk, maar die is nog niet gerealiseerd. Het zou jammer zijn dit gebied verloren te laten gaan. Er is dringend nood aan oplossingen, bijvoorbeeld via herbesteding op het gewestelijk niveau of via gemeentelijke initiatieven. Dit bekijkt men best in samenhang met het mondingsgebied. Vraag is ook wat de provincie kan doen.

Identiteit

De hele regio kan een sterkere identiteit krijgen door initiatieven als eenvormige bewegwijzering en brochures. Er kan ook een strategie komen om recreanten naar de kernen te halen, bijvoorbeeld naar horecazaken.

Parking voetbalveld Emblem

Aan deze infrastructuur kan je fiets- en wandelroutes koppelen, de parking dient zo als toegangspoort.

Broechembrug

Hier is een onthaalpunt voor fietsers en wandelaars mogelijk, ook kan men er de natuur verbinden.

Herinrichting

Grote werken zijn nodig om oude ophogingen en storten aan te pakken. Zo kan men gebieden opnieuw inrichten en de natuurwaarden versterken. Ook het opruimen van de illegale weekendhuisjes maakt daar deel van uit.

Oversteekplaatsen

Op sommige locaties is een oversteekplaats wenselijk om wandel- en fietstrajecten met elkaar te verbinden of aantrekkelijker te maken.

Tweedaagse tocht

Wanneer we het gebied versterkt hebben, kan een tweedaags traject uitgewerkt worden met groene lussen, overnachtingen op boerderijen, een kajaktraject enzovoort.

Bovenlokale afstemming en coördinatie

De vraag naar een sterkere samenwerking komt in alle groepen terug. Gemeentebesturen kunnen daar expliciet voor kiezen en voor bepaalde projecten bij de Vlaamse overheid aankloppen voor financiering. Om de samenwerking te laten slagen is er een bovenlokale structuur nodig van waaruit de coördinatie gebeurt. De ambitie is om hefboomprojecten te formuleren die een meerwaarde zijn voor het ontwikkelen van de streek.

5 – Slotwoord

Christophe Vandevooort sluit de vergadering af. De resultaten van de werkateliers worden eind september voorgesteld tijdens de vergadering van de opvolgingscommissie.

De deelnemers aan de werkateliers ontvangen het verslag van de drie ateliers.